ئایا نازانیت کە ئیسلام هەموو کردەوە خراپەکانی پێش خۆی هەڵدەوەشێنێتەوە، وکۆچ کردن هەموو کردەوە خراپەکانی پێش خۆی هەڵدەوەشێنێتەوە، وحەج کردن هەموو کردەوە خراپەکانی پێش خۆی هەڵدەوەشێنێتەوە؟

ئیبن شەماسە المهري دەڵێت: هاتین بۆ لای عەمرو کوڕی عاص -ڕەزای خوای لێبێت- لە سەرەمەرگدا بوو، زۆر گریا ورووی کردە دیوارەکە، وایکرد لە کوڕەکەی کە بڵێت: ئەی باوکە، ئایا پێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- مژدەی فڵان شتی پێ نەدایت؟ ئایا مژدەی فڵان شتی پێ نەدایت؟ دەڵێت: ئینجا ڕووی تێکردین و ووتی: باشترین شت کە ئامادەی بکەیت: شاهێدی دانە بە (لا إله إلا الله ومحمد رسول الله) واتا: (هیچ پەرستراوێک هەق وڕاست نیە جگە لە (الله) ومحمدیش پەیامبەر ونێردراوی خودایە)، من لە سەر سێ حاڵ بووم: کاتێک هەبوو کەس وەکو من ڕقی لەپێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- نەبوو، هیچیشم ئەوەندە پێخۆش نەبوو کە دەستم بە سەر کوشتنیدا ڕۆیشتایە ئەگەر لەسەر ئەو حاڵەیان بمردمایە؛ ئەوا دەچوومە دۆزەخەوە. کاتێک خوای گەورە ئیسلامی خستە دڵمەوە، هاتم بۆ خزمەتی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- و ووتم: دەستت درێژ بکە با پەیمانت (بەیعەتت) بدەمێ، دەستی درێژکرد بەڵام من دەستم گێڕایەوە، فەرمووی: «ئەوە چیتە ئەی عەمرو؟»، ووتم: ویستم مەرج دابنێم، فەرمووی: «چی مەرجێک دادەنێت؟»، ووتم: لە گوناهەکانم ببووردرێت، فەرمووی: «ئایا نازانی ئیسلام هەرچی لە پێش خۆیدا هەبووە هەڵیدەوەشێنێتەوە وکۆچیش هەرچی لە پێش خۆیدا هەبووە هەڵیدەوەشێنێتەوە، وحەجیش هەرچی لە پێش خۆیدا هەبووە هەڵیدەوەشێنێتەوە؟»، پاش ئەمە کەس نەبوو هێندەی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- لە لام خۆشەویست بێت، کەسیش ئەوەندە شکۆدار نەبوو لە بەرچاومدا، من نەمدەتوانی چاوم تێر بکەم لە سەیرکردنی لە بەر شکۆداریی، خۆ ئەگەر پرسیارم لێ بکرایە کە وەسفی بکەم نەمدەتوانی، چونکە نەمدەتوانی تێر سەیری بکەم، ئەگەر لەسەر ئەو حاڵە بمردمایە تکام وابوو لە خەڵکی بەهەشت بم، ئینجا شتانێکمان درایە دەست نازانم حاڵم چۆنە تێیدا؟، جا ئەگەر لەسەر ئەم حاڵە مردم با شین وشەپۆڕ و(مەشخەڵی) ئاگر یاوەرم نەبێت، ئەگەر شاردمتانەوە خۆڵ بپژێنن بەسەرمدا ئینجا بە دەوری گۆڕەکەمدا بووەستن بە ماوەی ئەوەندەی وشترێك سەرببڕێت وگۆشتەکەی دابەش بکرێت. با دڵم پێتان خۆش بێت وبزانم چۆن وەڵامی فریشتەکانی پەروەردگارم دەدەمەوە.

[صەحیحە] [موسلیم گێڕاویەتیەوە]

ئەم فەرموودەیە مژدە دان وپیرۆزبایی لێکردنی تێدایە بە خێر، وپوختەی ئەم باسە مەزنە ئەوەیە، هاوەڵانێکی عەمروی کوڕی عاص -ڕەزای خوای لێبێت- هاتن بۆ لای لە کاتی سەرە مەرگیدا؛ ڕووی کرد لە دیوارەکە وزۆر گریا، وکوڕەکەی پێی ووت: بۆچی دەگریت لە کاتێکدا پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- مژدەی بەهەشتی پێداویت؟ (عەمرو) ووتی: ئەی کوڕی من لە سەر سێ حاڵەت بووم، پاشان باسیانی کرد: زۆر ڕقی لە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بوو، کەس وەکو ئەو ڕقی لێی نەبوو، وخۆزگەی دەخواست کە بیتوانیایە بیکوشتایە، وئەمەش ئەوپەڕی کوفرە، هەتا خوای گەورە ئیسلامی خستە دڵیەوە وهات بۆ لای پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-، و ووتی: ئەی پێغەمبەری خودا، دەستت درێژ بکە بۆ ئەوەی بەیعەتت پێبدەم لە سەر ئیسلام، وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- جوانترین ڕەوشتی هەبوو ودەستی درێژ کرد، بەڵام عەمروی کوڕی عاص دەستی گەڕاندەوە، نەک وەکو خۆبەگەورەزانینێک، بەڵکو بۆ دڵنیا کردنەوەیەک لە سەر ئەو باسەی دەیڵێت، پێی فەرموو: (ئەوە چیتە؟)، عەمرو ووتی: ئەی پێغەمبەری خودا، من مەرجم هەیە بۆ مسوڵمان بووم (پابەند بوونم بە ئیسلام)، فەرمووی: (مەرجەکەت چییە؟)، ووتی: مەرجەکەم ئەوەیە کە خوای گەورە لە هەموو کوفر وتاوانەکانی پێشووم خۆش بێت، وئەمەیش گەورەترین

غەمی بوو -ڕەزای خوای لێبێت-، وپێی وا بوو کە خوای گەورە لە تاوانەکانی پێشووی خۆش نابێت، پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- پێی فەرمووو: (ئایا نازانی ئیسلام هەرچی لە پێش خۆیدا هەبووە هەڵیدەوەشێنێتەوە وکۆچیش هەرچی لە پێش خۆیدا هەبووە هەڵیدەوەشێنێتەوە، وحەجیش هەرچی لە پێش خۆیدا هەبووە هەڵیدەوەشێنێتەوە؟) سێ شتی باسکرد. سەبارەت بە ئیسلام: تاوانەکانی پێشوو هەڵدەوەشێنێتەوە (واتا خودا لێی خۆش دەبێت)، ئەمیش بە دەقی قورئانی پیرۆز، خوای گەورە دەفەرموێت: {قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَنتَهُوا يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِن يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ}[الأنفال: 38]، واتە:{ئەی محمد صلی الله علیه وسلم بە کافران بڵێ: ئەگەر دەست هەڵبگرن لە کوفر ودژایەتی کردنی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وموسڵمان بن و بە تاك وتەنها خوای گەورە بپەرستن؛ ئەوا پێشتر چ تاوانیان کردووە لە کوفر ودژایەتی ئەوا خوای گەورە لە هەر هەمووی خۆش دەبێت، بەڵام ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ دژایەتی و کوفر وکوشتاری مسوڵمانان ئەوا ڕێبازی خوای گەورە لە نەتەوەکانی پێشترا تێپەڕیوە تەماشا بکەن بزانن چۆن خوای گەورە لە ناوی بردوون ئێوەش بەو شێوازە لە ناو دەبات}. وکۆچکردن (هیجرەت): ئەگەر مرۆڤ کۆچ بکات لە وڵاتەکەی خۆی ئەگەر وڵاتی کوفر بێت بۆ وڵاتی ئیسلام؛ ئەوا خوای گەورە لە تاوانەکانی پێشووی خۆش دەبێت. وحەجکردن: هۆکاری لێخۆشبوونە لە تاوانەکانی پێشووتر، هەروەکو پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت: (من حج لله، فلم یرفث، ولم یفسق رجع کیوم ولدته أمه)، واتا : (هەرکەسێک حەج بکات، وهیچ وتە وگوفتار وکردارێکی نابەجێ ئەنجام نەدات وتاوان نەکات، ئەوا بێ گوناهـ و تاوان دەگەڕێتەوە؛ وەکو ئەوە وایە ئەو ڕۆژە لە دایک بووە). عەمرو -ڕەزای خوای لێبێت- بەیعەتی دا وپێغەمبەری خۆشویست -صلی الله علیه وسلم- تا ئاستێک کە خۆشەویستترین کەس بوو لە لای، هەتا نەیدەتوانی چاوی تێر بکات لە بینینی ئەمیش وەکو بە شکۆداری وگەورەدانانێک بۆ ئەم پەیامبەرە -صلی الله علیه وسلم-، سبحان الله (پاک وبێگەردی بۆ پەروەردگاری مەزن) کە دڵەکان هەڵدەگێڕێتەوە بە هەر شێوەیەک کە خۆی بیەوێت! دوێنێ زۆر ڕقی لێی بوو، هەتا خۆزگەی دەخواست کە بیکوژێت، بەڵام ئێستا ناتوانێت چاوی تێر بکات لە بینینی، وناتوانێت وەسفی بکات، ئەمیش وەکو هەیبەت وڕێزگرتنێک بۆ پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-. عەمرو -ڕەزای خوای لێبێت- دەڵێت: ئەگەر لە سەر حاڵەتی یەکەم بمردایە؛ ئەوا لە ئەهلی دۆزەخ دەبوو، دەڵێت: ئەگەر لە سەر حاڵەتی دووەم بمردایە (واتا پاش مسوڵمان بوونی)؛ ئەوا هیوای ئەوە بوو کە لە ئەهلی بەهەشت بێت. تێبینی بکەن وئاگاداری قسەکانی بن کە دەڵێت: بە دڵنیایەوە ئەگەر لە سەر حاڵەتی یەکەم بمردایە ئەوا لە ئەهلی دۆزەخ بوو، بەڵام لە حاڵەتی دووەمدا بە هۆی زۆری ترسەوە ووتی: ئەگەر لە سەر حاڵەتی دووەم بمردایە ئەوا هیوا ئەوە بوو کە لە ئەهلی بەهەشت بێت، نەیووت لە ئەهلی بەهەشتە، چونکە شاهێدی دان بۆ چوونە بەهەشت وتەیەکی قورس وگرانە. پاش ئەوە بوو بە دەسەڵاتدار وئەمیر -ڕەزای خوای لێبێت-، وئەوەی ڕوویدا لە چیرۆکی جەنگی موعاویە وجگە لە ئەو، وعەمروی کوڕی عاص -ڕەزای خوای لێبێت- ناسراو بوو بەوەی کە یەکێک بوو لە زیرەکترین پیاوەکانی عەرەب، دەڵێت: ئەوەی ڕوویدا لە حاڵەتی سێیەمدا دەترسم کاریگەری هەبوو بێت لە سەر کردەوەکانم. پاشان وەسیەتی کرد -ڕەزای خوای لێبێت- کە مرد نیاحەی بۆ نەکەن (نیاحە: واتە گریان وهاوار کردن بۆ مردوو)، وفەرمانی بەوە کرد کە پاش لە گۆڕ دانانی بۆ ماوەیەک لە سەر گۆڕەکەی بمێننەوە، هەتا بزانێت حاڵی چۆن دەبێت لە گەڵ ئەو فریشتانەی دێن بۆ لای، چونکە کاتێک کەسێک بمرێت دوو فریشتە دێن بۆ لای ودایدەنیشێن لە ناو قەبرەکەی، وسێ پرسیاری لێدەکەن: پەروەردگارت کێیە؟ چی ئاینێکت هەیە؟ کێ پێغەمبەرتە؟. فەرمانی کرد ماوەیەک لە سەر گۆڕەکەی بمێننەوە بە قەد ماوەی سەربڕینی وشترێک ودابەشکردنی گۆشتەکەی؛ ئەمیش بۆ ئەوەی دڵی پێیان خۆش بێت، وئەمیش بەڵگەیە لە سەر ئەوەی کە مردوو هەست بەوانە دەکات کە لە گۆڕی دەنێن، وله پێغەمبەرەوە -صلی الله علیه وسلم- هاتووە کە گوێی لە دەنگی نەعلەکانیانە ئەگەر تەواو بن لە دانانی لە گۆڕەکەدا. وله فەرموودەی تردا هاتووە کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- ئەگەر مردوویەکی لە گۆڕ دابنرایە ئەوا بۆ ماوەیەک لە سەر گۆڕەکەی ڕادەوەستا، ودەیفەرموو: (استغفروا لأخیکم، واسألوا له التثبیت؛ فإنه الآن یسأل)، واتە: (داوای لێخۆشبوون بکەن بۆ براکەتان وداوای جێگیر بوونی بۆ بکەن؛ چونکە ئەو ئێستا پرسیاری لێدەکرێت)، بۆیە سونەتە کاتێک مردوو لە گۆڕ دانرا بۆ ماوەیەک لە سەر گۆڕەکەی بمێنینەوە وبڵێین: (اللهم ثبته، اللهم ثبته، اللهم ثبته، اللهم اغفر له، اللهم اغفر له، اللهم اغفر له)، واتە: (خودایە جێگری بکە، خودایە جێگری بکە، خودایە جێگری بکە، خودایە لێی خۆش بە، خودایە لێی خۆش بە، خودایە لێی خۆش بە)، چونکە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- ئەگەر داوای سەلامەت بوون (جێگیربوون) ولێخۆشبوونی بکردایە بۆ مردووەکە سێ جار دووبارەیانی دەکردەوە. وسەرەنجام کوڕەکەی عەمروی کوڕی عاص پێی ووت: پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- موژدەی چوونە بەهەشتی بە تۆ داوە، وئەمیش بۆ موژدە دان بە خێر وپیرۆزبایی کردن.